

POSTANOWIENIE

Dnia 18 grudnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Roman Sądej

SSN Dariusz Świecki (sprawozdawca)

Protokolant: Łukasz Majewski

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Aleksandra Herzoga
w sprawie zażalenia T. W.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 18 grudnia 2013 r. przedstawionych na podstawie art. 441 § 1 k.p.k.

przez Sąd Rejonowy [...] w W., postanowieniem z dnia 9 września 2013 r.,

sygn. akt [...], zagadnień prawnych:

- a) „Czy badanie przez sąd dopuszczalności wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa, wniesionego przez osobę, o której mowa w art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k. przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 22 marca 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, tj. przed 23 lipca 2013 r., jest aktualne pod kątem zastosowania art. 430 § 1 k.p.k., gdy rozpoznanie ma nastąpić po tej dacie?“, a w razie odpowiedzi pozytywnej,
- b) „Czy badając dopuszczalność wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa przez osobę, o której mowa w art. 305 § 4 k.p.k., Sąd ma obowiązek czynić własne ustalenia faktyczne pod kątem weryfikacji, czy skutek przestępstwa doszło (mogło dojść) do naruszenia praw skarżącego (art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k. *in fine*), czy też wystarczające jest, aby okoliczność ta wynikała ze stanowiska procesowego zawiadamiającego w sprawie?“

postanowił:

odmówić podjęcia uchwały.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy [...] w W. przekazał Sądowi Najwyższemu przedstawione wyżej zagadnienia prawne, które wyłoniły się podczas rozpoznawania zażalenia T. W. na postanowienie prokuratora Prokuratury Rejonowej w P. z dnia 28 czerwca 2013 r. o odmowie wszczęcia śledztwa: „I. w sprawie zaistniałego w dniu 9 kwietnia 2013 r. złożenia fałszywych zeznań w BSW w W. mających służyć za dowód w postępowaniu karnym o sygnaturze akt [...] Prokuratury Rejonowej w P., tj. o czyn z art. 233 § 1 k.k. – wobec braku znamion czynu zabronionego – na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.; II. w sprawie zaistniałego w dniu 3 czerwca 2013 r. złożenia fałszywych zeznań w BSW w W. mających służyć za dowód w postępowaniu karnym o sygnaturze [...] Prokuratury Rejonowej w P., tj. o czyn z art. 233 § 1 k.k. – wobec braku znamion czynu zabronionego – na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.”. Odpis tego postanowienia doręczony został T. W., który w dniu 12 lipca 2013 r. wniósł zażalenie. Po uzupełnieniu w dniu 1 sierpnia 2013 r. jego braku formalnego polegającego na niezłożeniu podpisu, prokurator przekazał je do Sądu Rejonowego [...] w W. wnosząc o nieuwzględnienie zażalenia i utrzymanie w mocy zaskarżonego postanowienia.

Prokurator Prokuratury Generalnej złożył wniosek o odmowę podjęcia uchwały.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności rozważenia wymaga kwestia spełnienia warunków do uznania, że przedstawione Sądowi Najwyższemu pytanie jest zagadnieniem prawnym wymagającym zasadniczej wykładni ustawy w rozumieniu art. 441 § 1 k.p.k. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w doktrynie, utrwalony jest pogląd, że przekazanie pytania prawnego jest możliwe wówczas, gdy w sprawie ujawni się zagadnienie o charakterze prawnym, a więc stanowiące istotny problem interpretacyjny, a ponadto wymagające zasadniczej wykładni ustawy, czyli dotyczące

przepisu rozbieżnie interpretowanego w praktyce sądowej, albo przepisu o oczywistej wadliwej redakcji lub niejasno sformułowanego, umożliwiającego przeciwstawne interpretacje, a jego wyjaśnienie może mieć znaczenie prejudycjalne dla kształtowania przyszłego orzecznictwa. Warunkiem jest również, by wyłoniło się ono podczas rozpoznawania środka odwoławczego i miało znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w postępowaniu odwoławczym (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia: 15 grudnia 2005 r., I KZP 44/05, OSNKW 2006, z. 1, poz. 6; 26 stycznia 2007 r., I KZP 33/06, OSNKW 2007, z. 2, poz. 11 i 24 maja 2007 r., I KZP 10/07, OSNKW 2007, z. 6, poz. 47, a także R.A. Stefański, Instytucja pytań prawnych do Sądu Najwyższego w sprawach karnych, Kraków 2001, s. 254 – 300).

W rozpoznawanej sprawie, wbrew stanowisku zajętemu przez Sąd Rejonowy, nie wyłoniło się zagadnienie prawne wymagające dokonania „zasadniczej wykładni ustawy”. W zakresie dotyczącym pierwszego pytania, udzielenie na nie odpowiedzi nie stanowi istotnego problemu interpretacyjnego, gdyż sprowadza się do zagadnienia stosowania ustawy nowelizującej przepisy procesowe do spraw będących w toku w chwili wejścia jej w życie. Wymaga to z kolei ustalenia, jaką techniką legislacyjną posłużył się ustawodawca w kwestii intertemporalnej. Z reguły stosowane są tu dwa rozwiązania. Pierwsze, polegające na zamieszczeniu w ustawie nowelizującej przepisów przejściowych. Drugie, sprowadzające się do braku uregulowania tej kwestii. W pierwszym przypadku przepisy przejściowe określają zasady stosowania nowej ustawy. W drugim przypadku obowiązuje generalna zasada bezpośredniego działania ustawy nowej. Oznacza to, że nowe prawo procesowe „chwyci w locie” sprawy będące w toku w chwili jego wejścia w życie. Ten ostatni przypadek ma miejsce w rozpoznawanej sprawie, albowiem w ustawie z dnia 22 marca 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2013 r., poz. 480 - ustawa ta weszła w życie w dniu 23 lipca 2013 r.), nie zamieszczono przepisów przejściowych.

Wprowadzony tą ustawą art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k. przyznaje uprawnienie do zaskarżenia postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa (dochodzenia) osobie wymienionej w art. 305 § 4 k.p.k., jeżeli wskutek przestępstwa doszło do naruszenia jej praw. W związku z tym przepisem Sąd Rejonowy powziął wątpliwość co do momentu badania legitymacji do wniesienia zażalenia na postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia śledztwa przez osobę fizyczną, która złożyła zawiadomienie o

przestępstwie, a nie ma statusu pokrzywdzonego. W realiach rozpoznawanej sprawy chodzi o udzielnie odpowiedzi na pytanie, czy należy to czynić na dzień wniesienia zażalenia, czy też to uprawnienie można odnieść do czasu jego rozpoznania, gdy obowiązywał już art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k.

Odnosząc się do tego zagadnienia należy stwierdzić, że w zaistniałym układzie procesowym decydujące znaczenie dla oceny posiadania przez skarżącego uprawnienia do zaskarżenia postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa ma moment wniesienia zażalenia. Wówczas bowiem następuje wszczęcie postępowania odwoławczego, co zobowiązuje organ procesowy do zbadania m.in. legitymacji do zaskarżenia według obowiązujących przepisów. Natomiast, gdyby zażalenie zostało złożone po wejściu w życie wspomnianej noweli, to zgodnie z zasadą bezpośredniego stosowania ustawy nowej, uprawnienie do zaskarżenia należałoby oceniać według aktualnych przepisów (por. Z. Doda, Zażalenie w procesie karnym, Warszawa 1985, s. 224; T. Grzegorzczak, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2008, s. 1417-1418; Hofmański, Sadzik, Zgryzek, KPK Komentarz, tom III, Warszawa 2012, s. 1228; J. Grajewski, S. Steinborn, w: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, pod red. L.K. Paprzyckiego, t. II, Warszawa 2013, s. 1616, A. Ważny w: K.T. Boratyńska, A. Górski, A. Sakowicz, A. Ważny, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, Warszawa 2012, s. 1584; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 1998 r., III KZ 120/98, OSNKW 1998, z 11-12, poz. 51).

W tej kwestii wskazówkę interpretacyjną zawierają również przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego. Z art. 9 tych przepisów wynika, że czynności procesowe dokonane przed wejściem w życie Kodeksu postępowania karnego są skuteczne, jeżeli ich dokonano z zachowaniem przepisów dotychczasowych. Przepis ten pozwala na sformułowanie reguły, że o skuteczności czynności procesowej decyduje stan prawny z chwili jej dokonania.

Podsumowując należy stwierdzić, że **rozszerzenie uprawnień do zaskarżenia postanowienia o zaniechaniu ścigania w znowelizowanym art. 306 k.p.k. (ustawa z dnia 22 marca 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, Dz. U. z 2013 r., poz. 480) odnosi się do zażeń wniesionych po dniu 22 lipca 2013 r.**

W rozpoznawanej sprawie T. W. złożył zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa przed dniem wejścia w życie wspomnianej ustawy. Oznacza to, że w chwili jego wniesienia nie był uprawniony do zaskarżenia decyzji o zaniechaniu ścigania. Prokurator powinien więc odmówić przyjęcia zażalenia jako pochodzącego od osoby nieuprawnionej (art. 429 § 1 w zw. z art. 465 § 1 i w zw. z art. 466 § 1 k.p.k.). W konsekwencji w chwili wejścia w życie wspomnianej ustawy nie powinno toczyć się postępowanie odwoławcze, gdyż nie zostało ono skutecznie wszczęte. Jedynie w wyniku błędnych czynności prokuratora zażalenie T. W. zostało przedstawione sądowi do rozpoznania. W takiej sytuacji Sąd Rejonowy powinien zastosować art. 430 § 1 k.p.k., albowiem przepisy odnoszące się do zażaleń na postanowienia sądu stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia prokuratora (art. 465 § 1 k.p.k.). W ramach nadzoru instancyjnego nad postępowaniem przygotowawczym (art. 465 § 2 w zw. z art. 329 § 1 i 2 k.p.k.), Sąd Rejonowy pełni funkcję sądu odwoławczego (art. 24 § 2 k.p.k.). Oznacza to, że zgodnie z art. 430 § 1 k.p.k. dokonuje ponownej kontroli warunków skutecznego wniesienia zażalenia, pomimo jego przyjęcia przez organ *a quo*. W konsekwencji, Sąd Rejonowy powinien pozostawić je bez rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 kwietnia 2008 r., sygn. akt V KO 19/08, R-OSNKW 2008, poz. 908).

Natomiast odnosząc się do drugiego pytania należy stwierdzić, że skoro w chwili wniesienia zażalenia T. W. nie był osobą uprawnioną do zaskarżenia postanowienia o odmowie wszczęcia śledztwa, to znowelizowany art. 306 § 1 pkt 3 k.p.k. nie ma zastosowania. Tym samym bezprzedmiotowe jest udzielanie odpowiedzi na to pytanie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.

/km/